

1 Z 5

**VONAPÓRUE
ÁM MÉLBORP
S MÍNATÍČ**

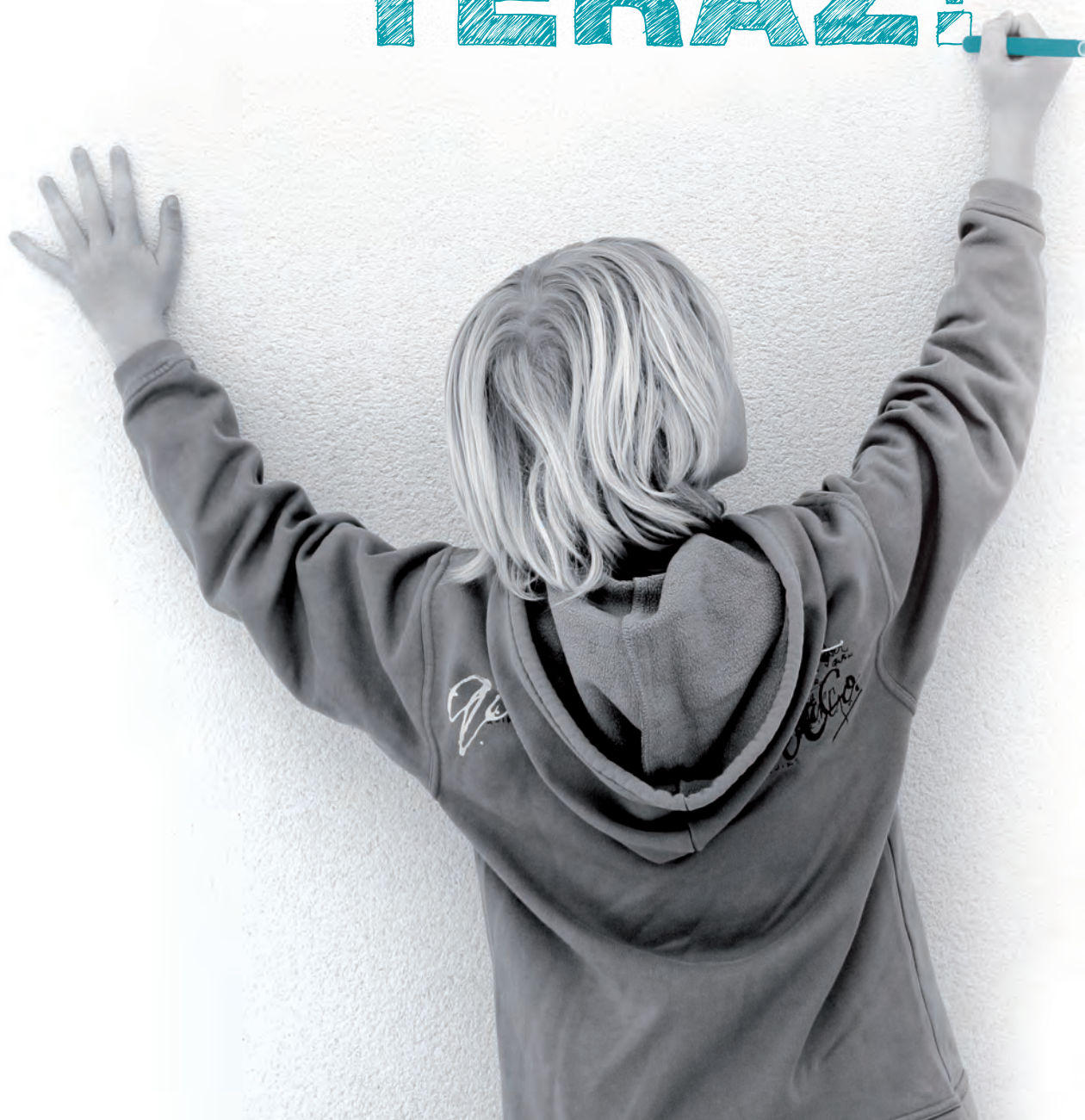
1 Z 5

**EURÓPANOV
MÁ PROBLÉM
S ČÍTANÍM**

**SKUPINA ODBORNÍKOV EÚ NA VYSOKEJ
ÚROVNI V OBLASTI GRAMOTNOSTI**

ZHRNUTIE, SEPTEMBER 2012

**KONAJTE
TERAZ!**

SKUPINA ODBORNÍKOV EÚ NA VYSOKEJ ÚROVNI V OBLASTI GRAMOTNOSTI

ZHRNUTIE

Táto správa poukazuje na krízu gramotnosti, ktorá sa týka každej krajiny v Európe. Musíme si uvedomiť, že čítanie a písanie sú omnoho viac ako len technikou alebo zručnosťou. V prípade gramotnosti ide o sebaúctu ľudí a schopnosť fungovať a rozvíjať sa v spoločnosti ako jednotlivci, aktívni občania, zamestnanci alebo rodičia. Naše spoločnosti musia tejto skrytej kríze čeliť a jednať spoločne v záujme zvýšenia úrovne gramotnosti a zníženia negramotnosti. Žijeme v dobe paradoxov: zatiaľ čo digitálna éra si vyžaduje stále vyššiu úroveň gramotnosti, milióny Európanov každého veku stále nedosahujú základnú úroveň.

Príliš často považujeme za samozrejmé, že všetci vedú čítať a písať, spracovávať informácie a kriticky pristupovať k ich rôznym zdrojom. Príliš často sa domnievame, že gramotnosťou sa majú zaoberať len učitelia, školy alebo vlády. Práve preto, že gramotnosť sa týka rôznych aspektov nášho spoločenského a hospodárskeho života, musí sa na riešení týchto problémov podieľať celá rada subjektov.

V tejto správe sú popísané hlavné otázky a riešenia, ako dosiahnuť gramotnosť pre všetkých ľudí v Európe.

POCHOPENIE PROBLÉMOV A PRÍLEŽITOSTÍ: REČO JE GRAMOTNOSŤ TAKÁ DÔLEŽITÁ

VELKÝ POČET OBČANOV NEMÁ POTREBNÚ ÚROVEŇ GRAMOTNOSTI

Dobrá úroveň gramotnosti je nevyhnutná na zlepšenie života ľudí a podporu silného a udržateľného hospodárskeho rastu v Európe. Gramotnosť umožňuje jednotlivcom rozvíjať ich schopnosť reflexie, kritického uvažovania a empatie a je základným prvkom pre dosiahnutie osobného blaha. Bez rozšírenia škály zručností a následného zvyšovania produktivity obyvateľstva v produktívnom veku nie je možné vyriešiť demografické a sociálno-hospodárske problémy s ktorými sa stretávame v Európe. Nízka gramotnosť je problémom, ktorý sa dá riešiť, ako to poukazujú aj rôzne skúsenosti krajín, ktoré už prijali radu opatrení a rôzne metódy na zvýšenie úrovne gramotnosti a dosiahli kladné, nákladovo efektívne výsledky. Musí sa však urobiť omnoho viac.

Prekvapujúco veľký počet Európanov má nedostatočnú úroveň gramotnosti. Národné a medzinárodné prieskumy ukazujú, že približne jedna pätina dospelých a každý piaty 15-ročný človek má nedostatočné schopnosti súvisiace s porozumením písaného textu, ktoré sú potrebné k plnohodnotnému fungovaniu v modernej spoločnosti.

Lepšia gramotnosť pre
JEDNOTLIVCOV

- Pomáha prekonať nedostatok ambícií
- Viac možností
- Vyššie zárobky

- Väčšia občianska angažovanosť
- Lepšie možnosti vzdelávania a zamestnania

Gramotnosť je základnou požiadavkou pre občanov každého veku v modernej Európe a zmeny v povahe práce, hospodárstve a všeobecnejšie aj v spoločnosti ešte zvyšujú jej význam. Gramotnosť je veľmi dôležitá, pretože:

- trh práce požaduje stále vyššiu úroveň gramotnosti;
- spoločenská a občianska angažovanosť sú v digitálnom svete čoraz viac závislejšie od gramotnosti;
- digitalizácia mení samotnú povahu gramotnosti a zvyšuje jej význam, keďže spoločenská, občianska a hospodárska interakcia a komunikácia sú založené na písanom slove;
- populácia starne a jej gramotnosť vrátane digitálnej gramotnosti sa musí aktualizovať;
- chudoba a nízka gramotnosť sú začarovaným kruhom, v ktorom chudoba podporuje nízku gramotnosť a naopak; a
- s rastúcou mobilitou a migráciou sa gramotnosť stáva v narastajúcej miere mnohojazyčnejšou a kombinuje široký okruh kultúrnych a jazykových prostredí.

Žijeme v paradexe: hoci je čítanie a písanie v kontexte nášho digitalizovaného sveta dôležitejšie a významnejšie ako kedykoľvek predtým, naše zručnosti nedržia krok. Súrne musíme zvrátiť túto znepokojujúcu situáciu.

INVESTÍCIE DO GRAMOTNOSTI SÚ ZÁSADNÉ PRE BLAHO OBČANOV A MAJÚ HOSPODÁRSKY VÝZNAM

Investície určené na zlepšenie gramotnosti občanov každého veku majú hospodársky význam, keďže prinášajú presvedčivé výhody pre jednotlivcov a pre spoločnosť, čo v dlhodobom horizonte znamená miliardy eur. Zlepšenie gramotnosti je nevyhnutnou podmienkou budúceho hospodárskeho rastu EÚ a blaha jej občanov. Popri materiálnych prínosoch však nesmieme zabudnúť, že gramotnosť je pre ľudstvo kľúčová. Sebavedomie síce nemusí mať merateľnú hospodársku hodnotu, podporuje však hospodárske a spoločenské úspechy prostredníctvom ambície dosiahnuť úspech.

Lepšia gramotnosť pre
SPOLOČNOSŤ

- Lepšie zdravie a blaho
- Zníženie chudoby
- Zmenšenie nerovnosti
- Zlepšenie spoločenského kapitálu

- Vytvára spravodlivejšiu a bohatšiu Európu stimulovanú inováciami

V celej Európe sú bežne rozšírené mylné predstavy o povahe, veľkosti a rozsahu problému gramotnosti a o jeho riešení. Tieto mylné predstavy bránia rozvoju, pretože sú rovnako rozšírené medzi jednotlivcami a aj medzi tvorcami politiky. Aby sme dosiahli skutočný pokrok, musíme najprv objasniť tieto mýty.

NÁPRAVA MYLNÝCH PREDSTÁV

MYLNÉ PREDSTAVY FAKTY

„Nedostatočná gramotnosť je vecou rozvojových krajín, určite nie Európy!“

Jeden z piatich 15-ročných Európanov a takmer každý piaty dospelý nemá úroveň gramotnosti, ktorá je potrebná na úspešné fungovanie v modernej spoločnosti.

„Nedostatočná gramotnosť je problém dovezený prisťahovalcami a netýka sa ľudí narodených a žijúcich v európskych krajinách.“

Drvivá väčšina detí a dospelých s nedostatočnou úrovňou gramotnosti sa narodila a vyrastala v krajine, v ktorej žije, a vyučovací jazyk je ich materinský jazyk.

„Nedostatočná gramotnosť sa týka len ľudí na okraji spoločnosti.“

Každý piaty dospelý v Európe nie je dostatočne gramotný a väčšina z nich je zamestnaná.

„Niektorí ľudia sa jednoducho nevedia naučiť čítať a písať.“

Takmer každý, kto má problém s čítaním a písaním, si môže osvojiť príslušné zručnosti, ak sa mu poskytne správna podpora. Len ľudia s veľmi vážnymi kognitívnymi ťažkosťami nemôžu dosiahnuť funkčnú gramotnosť.

„Je zodpovednosťou školy naučiť deti čítať a písať.“

Školy zohrávajú dôležitú úlohu, ale zodpovednosť nenesú len ony. Rozvoj gramotnosti ovplyvňuje široký okruh aktérov, od učiteľov a kamarátov, po zdravotníctvo a mnoho ďalších. Po školskom vzdelávaní zohrávajú zásadnú úlohu zamestnávateľa, čo môže mať pozitívny prínos pre zamestnávateľov a aj zamestnancov.

„Dyslexia je neliečiteľný stav, takže sa s tým nedá nič robiť.“

Od dnešných detí sa čoraz viac očakáva, že budú v čítaní a písaní napredovať štandardnou rýchlosťou a pomocou jednej metodiky. Deti, ktoré majú ťažkosti s čítaním, sú často diagnostikované ako dyslektici. Diagnóza by mala znieť „problémy s čítaním“ a dôraz by sa mal klásť na riešenie problému. V zásade sa každé dieťa môže naučiť čítať a písať.

„Zlepšenie zručnosti v čítaní je časovo príliš náročné a nákladné, aby to stálo za námahu.“

Programy zamerané na zlepšenie zručnosti v čítaní majú vysokú mieru úspechu a sú veľmi nákladovo efektívne. Tieto investície sa v priebehu života jednotlivca vrátia desať a možno aj stonásobne.

„Rodičia nemajú žiadny vplyv na rozvoj gramotnosti svojich detí po rannom veku.“

Postoj rodičov a ich zvyklosti v oblasti gramotnosti majú veľmi veľký vplyv na rozvoj gramotnosti ich detí počas celej strednej školy. Opatrenia zamerané na zlepšenie schopnosti rodičov pomáhať svojim deťom majú značný vplyv na gramotnosť detí.

„Keď deti skončia základnú školu, je už príliš neskoro riešiť problémy s gramotnosťou.“

Milióny detí vedia čítať, keď nastupujú na strednú školu, ale nie dosť na to, aby boli v škole úspešné. So špecializovanou podporou môžu títo mladí ľudia dosiahnuť dobrú alebo aj vynikajúcu úroveň gramotnosti.

SFORMULOVANIE RIEŠENÍ: KOOOPERATÍVNY PRÍSTUP

VYTVORENIE SPOLOČNEJ ZODPOVEDNOSTI

Gramotnosť bola príliš dlho vnímaná ako vec vzdelávacieho systému. Nízka úroveň gramotnosti je spoločenský problém s obrovskými následkami na naše ambície a stratégie v oblasti verejného zdravia, zamestnanosti, digitálnej angažovanosti, elektronickej verejnej správy, občianskej angažovanosti, chudoby a sociálneho začlenenia. Na dosiahnutie skutočného zlepšenia gramotnosti je nevyhnutná politická zodpovednosť a spolupráca celého politického spektra a ďalších zainteresovaných strán. Celá spoločnosť a vláda by mala niesť spoločnú zodpovednosť za stratégie v oblasti gramotnosti, ktoré by mali pokrývať všetky vekové kategórie a mali by byť nezávislé od politických harmonogramov.

VYTVORENIE PODMIENOK NA ROZVOJ GRAMOTNOSTI

Európa by mala zvýšiť svoje ambície a snažiť sa o funkčnú gramotnosť všetkých občanov. Znamená to prijať víziu, v rámci ktorej je neprijateľné všetko pod 100 % funkčnej gramotnosti. Vlády, školy, zamestnávateľia a mimovládne organizácie by sa mali zaviazat dosiahnuť tento cieľ. Súčasťou tohto procesu sú tieto podmienky:

- malo by sa vytvoriť partnerstvo na rozvoj gramotnosti medzi aktérmi z oblasti vzdelávania a spoločnosti;
- členské štáty EÚ by mali prijať rozsiahle stratégie v oblasti gramotnosti založené na spoločnej tvorbe politiky rôznych rezortov a organizácií, pričom gramotnosť by nemala byť len jadrom vzdelávania ale aj všetkých príslušných verejných politík;
- tieto stratégie by mali pokrývať všetky vekové kategórie, od malých detí, cez školákov a študentov až po dospelých;
- zvýšenie informovanosti o probléme a odstránenie tabu o nedostatočnej gramotnosti by mali byť súčasťou strategického úsilia, ktoré by malo zahŕňať prieskumy o úrovniach zručností populácie a sledovanie pokroku;
- tieto stratégie by mali mať primerané rozpočty a dlhodobé rámce pre vnútroštátne, regionálne a miestne opatrenia; a
- politický záväzok zhora je potrebný na to, aby sa táto otázka dostala do programu, aby sa zachoval záujem o ňu v celej spoločnosti a aby sa udržala dynamika praktických iniciatív.

ODPORÚČANÉ OPATRENIA

Na základe preskúmania dôkazov vypracovala skupina odborníkov na vysokej úrovni v oblasti gramotnosti súbor odporúčaní. Máme tri prierezové odporúčania týkajúce sa všetkých vekových kategórií:

1. Vytvoriť gramotnejšie prostredie

Podmienkou gramotného prostredia je, aby boli knihy a iné materiály na čítanie v papierovej a elektronickej podobe jednoducho dostupné doma, v školách, knižniciach a na ďalších miestach. Zahŕňa to napríklad knižnice v netradičných prostrediach, ako sú napríklad nákupné strediská alebo vlakové stanice. Je potrebné zlepšiť zručnosti a sebadôveru rodičov, aby podporovali svoje deti v rozvoji jazykových zručností a čítania pre potešenie. Mali by sa stimulovať politiky na podporu čítania, aby sa povzbudilo čítanie a prístup ku knihám prostredníctvom organizovania mediálnych kampaní, knižných veľtrhov, verejného čítania, súťaží a knižných cien. Musíme zmeniť myslenie všetkých aktérov v spoločnosti (od rodičov po tvorcov politiky, od sociálnych a zdravotníckych služieb po vzdelávacích aktérov, od samotných jednotlivcov po podniky), aby pochopili, že ich zapojenie je zásadné pre podporu čítania a písania, a aby sa každý mohol naučiť čítať a písať na základe správnej podpory a pomoci.

2. Zvysiť úroveň výučby gramotnosti a poskytnúť väčšiu pomoc pri čítaní

Zvýšenie kvality výučby začína zavedením prísnych požiadaviek na kvalifikáciu učiteľov. Počiatočný a sústavný odborný rozvoj všetkých učiteľov by mal pokrývať výslovne gramotnosť a digitálne aspekty. Vzdelávanie učiteľov by malo zahŕňať aj široký okruh vzdelávacích stratégií zameraných špecificky na gramotnosť, hodnotiacich metód a spôsobov diagnostikovania problémov s čítaním a písaním.

Vyššia kvalita vzdelávania môže pomôcť výrazne znížiť problém gramotnosti. Zásadné body sú:

- zabezpečiť, aby výučba bola atraktívnou profesiou, a učiteľov prijímať selektívne;
- poskytnúť učiteľom vysokú úroveň autonómie; a
- zaistením toho, že učelia budú túto samostatnosť využívať dobrým spôsobom, tým, že sa im poskytne vynikajúca odborná príprava jak na začiatku, tak aj v priebehu ich profesionálnej kariéry.

Aby sme ich v tejto úlohe podporili, musíme:

- do základného vzdelávania a odborného rozvoja učiteľov pôsobiacich v oblasti základných, stredných škôl a vzdelávania dospelých začleniť široký okruh vzdelávacích techník zameraných konkrétne na gramotnosť vrátane digitálnych aspektov, metód posudzovania, spôsobov diagnostikovania problémov s čítaním a písaním a zlepšiť schopnosť učiteľov komunikovať s rodinami, aby ich mohli informovať a dopĺňať školskú prácu;

- zlepšiť a zefektívniť skorú diagnózu sensorických a jazykových ťažkostí a problémov s učením s cieľom zabezpečiť efektívnejšiu vzdelávaciu podporu zameranú na všetky problémy s čítaním a písaním;
- poskytnúť stimuly a podporu na vytvorenie celoorganizačných stratégií zameraných na gramotnosť v školách, pričom sa celé školské spoločenstvo bude usilovať o zvýšenie úrovne pokroku v čítaní a písaní;
- vypracovať jasné osnovy pre gramotnosť, a to od vzdelávania malých detí po vzdelávanie dospelých;
- zaradiť kompletný rad materiálov na čítanie, od elektronických po tlačene materiály, od kanonickej literatúry po, noviny a komiksy;
- poskytnúť primeraný čas na čítanie pokynov a na voľné čítanie, umožniť študentom vybrať si materiály na čítanie a určiť si vlastné tempo pri čítaní;
- stanoviť normy podľa veku a poskytnúť hodnotiace nástroje na pomoc učiteľom pri meraní pokroku a určovaní potreby dodatočnej pomoci a zabezpečiť dostupnosť tejto pomoci;
- zahrnúť porozumeniu písaného textu do celého študijného programu a zohľadniť aspekty týkajúce sa čítania v osnovách iných predmetov vyučovaných na stredných školách, bez ohľadu na to, či ide o akademické alebo odborné vzdelávanie; a
- vypracovať osnovy pre gramotnosť dospelých, ktoré by sa mali zameriavať na osvojenie si znalostí prostredníctvom praktických príkladov zo skutočného života a/alebo práce.

3. Zvýšiť účasť a začlenenie

Na dosiahnutie spravodlivejšieho a inkluzívnejšieho zapojenia sa do rozvoja gramotnosti musíme odstrániť tieto rozdiely:

Spoločensko-hospodársky rozdiel: chudobné a znevýhodnené deti majú vo všeobecnosti nižšiu úroveň gramotnosti. Rozdiel spôsobený spoločenským znevýhodnením je najvýznamnejším rozdielom v oblasti gramotnosti, ktorý sa musí v Európe odstrániť. Tento rozdiel môžu zmenšiť spravodlivejšie vzdelávacie systémy, zaistenie prístupu k dostupnému a kvalitnému vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, zabránenie skorej diferenciacii študentov podľa schopností v rôznych aspektoch vzdelávania, vyhýbanie sa opakovaniu tried a zabezpečenie všetkej potrebnej podpory a materiálov potrebných pre deti počas vzdelávania (napríklad financovanie kníh, šatstva a obedov).

Pristáhovalecký rozdiel: mnohí ale nie všetci prisťahovalci majú nižšiu úroveň gramotnosti v jazyku krajiny, do ktorej sa prisťahovali. Aby sa vyriešila táto otázka, musia mať noví prisťahovalci,

rovnako dospelí a aj deti, prístup k posudzovaniu jazyka a gramotnosti a k flexibilným možnostiam výučby jazyka prispôbeným individuálnym potrebám. Mali by sa zaviesť aktivity na podporu prisťahovaných rodičov so zapojením školského spoločenstva. K bilingvalizmu by sa malo pristupovať ako k výhode pre ďalší jazykový rozvoj a u všetkých jazykových menšín by sa malo podporovať zachovanie jazyka a hrdosť.

Rozdiel medzi pohlaviami: úroveň gramotnosti je u chlapcov nižšia a klesá v puberte. Tento rozdiel je zapríčinený hlavne motiváciou a angažovanosťou. Na zníženie tohto rozdielu sú potrebné zaujímavejšie materiály a otvorenie sa digitálnym zdrojom, aby bolo čítanie a písanie podľa preferencií chlapcov, do gramotnosti by sa malo zapojiť viac mužských vzorov a do profesií v oblasti vzdelávania by sa malo prilákať viac mužov.

Digitálny rozdiel: chudobní a znevýhodnení ľudia majú nielen horší prístup k internetu, ale ak internet využívajú, je to viac pre zábavu ako na učenie. Veľa detí pociťuje rozdiel medzi zvyklosťami gramotnosti v škole, kde sa využívajú tlačene médiá, a digitálnym čítaním a písaním doma. Dospelým môže zlepšenie gramotnosti v kontexte rozvoja ich digitálnej gramotnosti priniesť trojaké výhody: rozvoj samotnej digitálnej gramotnosti, prehĺbenie potrebných zručností poskytuje prístup do sveta písomnej komunikácie vo forme SMS, emailov atď. a vštepenie zásadných schopností na hodnotenie zdrojov informácií dostupných na internete.

Preto by sa v školách a vo vzdelávaní dospelých mali využívať digitálnejšie a neformálne digitálne postupy, aby sa zvýšila motivácia študentov venovať sa čítaniu a písaniu. Učitelia na všetkých úrovniach by mali mať schopnosti na integráciu informačných a komunikačných technológií do výučby gramotnosti. Vydavatelia a výrobcovia softvéru by mali poskytnúť rôznorodé digitálne čitateľské prostredia, čím by sa umožnilo väčšie využitie informačných a komunikačných technológií na učenie a nielen na zábavu.

RIEŠENIE ŠPECIFICKÝCH OTÁZOK GRAMOTNOSTI: GRAMOTNOSŤ PRE VŠETKY VEKOVÉ KATEGÓRIE

Každá veková kategória – jedná sa zhruba o malé deti, deti navštevujúce základnú školu, adolescenti a dospelí – sa pri osvojovaní gramotnosti stretáva s odlišnými špecifickými výzvami. Táto správa sa podrobne venuje aj špecifickým otázkam týchto vekových kategórií. Naše odporúčania pre jednotlivé vekové kategórie sú takéto:

MALÉ DETI

1. Stimulovať a podporovať rodinu

Zaviesť programy rodinnej gramotnosti na zlepšenie gramotnosti a schopností rodičov a vytvoriť kultúru čítania pre potešenie. Ponúknuť jazykové kurzy pre rodičov, ktorí nehovoria jazykom školy. Spolupracovať s podnikmi, mimovládnyimi organizáciami a službami na pomoc rodinám (napr. zdravotníckymi službami) s cieľom osloviť rodičov a zapojiť ich do programov v oblasti gramotnosti. Kvalifikovať ľudí zodpovedných za služby na pomoc rodinám, aby pomáhali deťom a aj rodičom v rozvoji gramotnosti.

2. Zlepšiť kvalitu vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a zabezpečiť voľný prístup

Zvýšenie investícií do vysokokvalitného vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve je jednou z najlepších investícií, aké členské štáty môžu vložiť do budúceho ľudského kapitálu Európy. Vysoká kvalita znamená vysokokvalifikovaný personál a osnovy zamerané na jazykový rozvoj vo forme hry s dôrazom na jazykový, psychomotorický a sociálny rozvoj a začínajúcu gramotnosť, pričom sa vychádza z prirodzených fáz rozvoja detí.

3. Zaisťiť skorý skrining začínajúcich problémov s gramotnosťou

Zaisťiť, aby všetky malé deti absolvovali kontrolu sluchu, zraku a reči v primeranom veku a aby sa problémy naprávali čo najskôr. Zaviesť systém skorého skriningu, pokiaľ ide o jazykové zručnosti a zručnosti pred osvojením si gramotnosti a identifikáciu a podchytenie detí, ktorým hrozí, že zaostanú alebo budú vylúčené.

4. Spolupráca zainteresovaných strán z perspektívy detí

Stimulovať spoluprácu medzi inštitúciami v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, rodičmi, zdravotníckymi službami, knižnicami a inými organizáciami, ktoré sú kľúčové pre život malých detí a ich rozvoj. Podporovať vznik a rozširovanie programov, ktorých súčasťou je darovanie kníh.

OBDOBIE ZÁKLADNEJ ŠKOLY

1. Zvýšiť počet učiteľov špecializovaných na čítanie a podporovať kvalifikáciu všetkých učiteľov na základných školách

Vytvoriť úlohu učiteľov špecializovaných na čítanie, ktorí budú pôsobiť ako základné kontaktné osoby pre ostatných učiteľov na základných a stredných školách, pokiaľ ide o rozvoj gramotnosti. Vypracovať opatrenia na zvýšenie reputácie a atraktivity profesie učiteľov základných škôl, napríklad prostredníctvom platov, dobrých pracovných podmienok a vysokých požiadaviek na kvalifikáciu.

Zabezpečiť, aby všetci novo kvalifikovaní učelia mali magisterský titul a zručnosti, ako napríklad kritické hodnotenie prieskumu gramotnosti a nové učebné metódy, prispôsobenie výučby jazykovej rozmanitosti študentov a zapojenie rodičov do čítania a písania detí na škole.

2. Skorá intervencia

Stanoviť minimálne normy úrovne gramotnosti podľa veku, ktoré budú podporené hodnoteniami, aby sa mohli včas riešiť individuálne potreby gramotnosti žiaka. Čo najskôr poskytnúť žiakom s nižšími výkonmi a školám potrebnú podporu. Pomôcť rodičom pochopiť problémy s učením a lepšie spolupracovať so školami pri ich riešení. Zmeniť názory na dyslexiu, presunúť dôraz z lekárskej pomoci na vzdelávaciu pomoc deťom, ktoré majú problémy s čítaním.

3. Zvýšiť motiváciu čítať

Zabezpečiť, aby sa osnovy a učebné metódy zameriavali na motiváciu čítať a písať v kombinácii s vysokou pravdepodobnosťou úspechu, aby sa zabránilo neúspechu v učení a vybudovalo sebavedomie. Poskytnúť školským a triednym knižniciam materiály na čítanie, ktoré budú atraktívne a podnetné pre všetky vekové kategórie a rôzne záujmy. Využívať nástroje informačných a komunikačných technológií a digitálne čítanie v školách a takisto aj pri domácich rodinných činnostiach. Vypracovať kampane a programy na poskytnutie prostriedkov, podpory a čitateľských dobrovoľníkov pre znevýhodnených rodičov a žiakov v kontexte programov rodinnej gramotnosti.

ADOLESCENTI

1. Z každého učiteľa urobiť učiteľa gramotnosti

Prispôbiť učebné postupy, aby sa čítanie a písanie vyučovali v priebehu stredoškolského vzdelávania ako základné zručnosti. Zvýšiť medzi učiteľmi povedomie o význame gramotnosti v rámci všetkých odborov, aby sa medzi učiteľmi podporilo vnímanie čítania a písania ako súčasť úloh, za ktoré sú zodpovední. Uplatňovať čitateľskú gramotnosť v osnovách, zamerať sa na aspekty čítania v učive stredoškolského akademického a odborného vzdelávania.

2. Poskytnúť správne materiály na motiváciu všetkých čitateľov, najmä chlapcov

Poskytnúť viac rôznorodého čítania, od komiksov po kanonickú literatúru, od SMS po elektronické knihy. Zahnúť digitálne čítanie ako súčasť normy v školách v celej Európe. Vybaviť učiteľov jazykov a literatúry zručnosťami, aby na svojich hodinách viac používali informačné a komunikačné technológie.

3. Stimulovať spoluprácu medzi školami a podnikmi

Podporovať, stimulovať a zjednodušovať spoluprácu medzi školami a podnikmi, ukázať žiakom, že gramotnosť je nevyhnutná na osobný rozvoj a na získanie a udržanie si pracovného miesta.

RIEŠENIE ŠPECIFICKÝCH OTÁZOK GRAMOTNOSTI: GRAMOTNOSŤ PRE VŠETKY VEKOVÉ KATEGÓRIE

DOSPELÍ

1. Zriadiť systémy na monitorovanie úrovne a zvyklostí gramotnosti dospelých

Vypracovať údaje o úrovni dosiahnutej gramotnosti dospelých populácie, vytvárať vnútroštátne a regionálne prieskumy a monitorovanie s cieľom identifikovať skupiny, ktoré si vyžadujú osobitnú podporu, a plánovanie budúcich stratégií. V rámci týchto prieskumov je potrebné venovať zvláštnu pozornosť úrovni gramotnosti a schopnosti počítať u problematickej mládeže a delikventov, ako dospelých, tak aj neplnoletých. Využiť výsledky medzinárodných prieskumov, ako je napríklad najnovší program PIACC (program pre medzinárodné posúdenie kompetencií dospelých), na stimuláciu politik. Vymieňať si osvedčené postupy a vzbudiť záujem zatiaľ nezapojených aktérov.

2. Všeobecne komunikovať o potrebe rozvoja gramotnosti dospelých

Zintenzívniť politiky a zlepšiť stratégie zamerané na nízku gramotnosť dospelých. Využívať priamu a nepriamu komunikáciu na povzbudenie dospelých, aby priznali svoje ťažkosti s gramotnosťou a potom prijali kroky na zlepšenie svojej gramotnosti. Média by mali prelomiť tabu spojené s nízkou úrovňou gramotnosti so zameraním na domácnosti občanov EÚ aj prisťahovalcov. Musí sa zvýšiť spoločenská informovanosť: spolupráca s mimovládnyimi organizáciami, médiami, zamestnávateľmi, sociálnymi organizáciami a známymi osobnosťami s cieľom upozorniť na problém gramotnosti a jeho riešenia.

3. Posilniť profesiu učiteľov gramotnosti pre dospelých

Pozdvihnúť profesionálny profil učiteľov gramotnosti pre dospelých prostredníctvom zabezpečenia prispôbenej a sústavnej pedagogickej odbornej prípravy, dobrých kariérnych vyhlíadok a príslušného ohodnotenia. Vypracovať náležité učebné a školiace materiály a zadarmo ich sprístupniť. Vypracovať osnovy a metódy posudzovania citlivé na potreby dospelých žiakov. Podporovať dobrovoľníkov pri osvojovaní si pedagogických zručností a pri zapájaní sa do programov zameraných na oslovenie a výučbu dospelých, ktorí majú ťažkosti s čítaním.

4. Zaisťiť rozsiahly a rôznorodý prístup k možnostiam vzdelávania

Poskytnúť dospelým rôzne personalizované možnosti vzdelávania primeranej dĺžky a tempa vo vyhovujúcich časoch na vyhovujúcich miestach s podporou informačných a komunikačných technológií, a pokiaľ možno, súvisiace s ich životom alebo prácou. Využiť vnútroštátne a regionálnu legislatívu na financovanie, zadávanie a podporu zvýšeného prístupu k vysoko kvalitným kurzom určeným na zvýšenie gramotnosti dospelých. Spolupráca rôznych vládnych rezortov a miestnych a regionálnych orgánov, podnikov a občianskej spoločnosti na zmenu inštitucionálnych prekážok. Spolupráca so zamestnávateľmi na podporu gramotnosti ich pracovníkov a poskytnutie stimulov sociálnym partnerom, aby sa zapojili do vypracúvania programov rozvoja gramotnosti v práci. Povzbudiť poskytovateľov odborného vzdelávania a odbornej prípravy a odborných učiteľov a školiteľov, aby do svojich programov začlenili rozvoj gramotnosti. Uznávať a schvaľovať neformálne a informálne vzdelanie, pričom sa musí klásť dôraz na výsledky dospelých dosiahnuté v empirickom učení a upevňovaní konkludentných poznatkov. Vypracovať efektívne programy na zlepšenie gramotnosti problematických mladých dospelých a delikventov s nízkou úrovňou gramotnosti.

KÓPIE ÚPLNEJ SPRÁVY SÚ K DISPOZÍCII NA STRÁNKE

<http://ec.europa.eu/education/literacy>

Európska komisia

Skupina odborníkov EÚ na vysokej úrovni v oblasti gramotnosti.
Zhrnutie, september 2012

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2012 — 16 s. — 21 x 29 cm

ISBN 978-92-79-25520-5
doi:10.2766/37163

Ďalšie informácie o Európskej únii si môžete prečítať na internete (<http://europa.eu>)
Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2012
© Európska Únia, 2012

Obsah tohto zhrnutia nevyjadruje oficiálny názor Európskej únie. Zodpovednosť za informácie a názory vyjadrené v tejto publikácii znášajú výhradne autori.

Reprodukcia je povolená pod podmienkou, že sa uvedie zdroj

